
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2015:6

Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:42 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utforma en ceremoni för välsignelse som kan erbjudas den som fått fastställelse av ändrad könstillhörighet.

Gudstjänstutskottet poängterar vikten av att Svenska kyrkan med pastoral omsorg och relevant kunskap kan möta de människor som finns i en sådan situation. Sättet på vilket kyrkan möter människor i detta sammanhang formas i den lokala situationen. En av kyrkostyrelsen utformad ceremoni är inte det svar kyrkan bör ha att erbjuda.

Gudstjänstutskottet konstaterar att det finns ett behov av att dela erfarenheter av utformandet av riter. För att underlätta delandet vore ett forum, till exempel på intranätet, önskvärt.

Med hänvisning till ovanstående resonemang föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2015:42.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:42.

Motionens förslag

Motion 2015:42 av Georg Lagerberg m.fl., Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma ett förslag till ceremoni för välsignelse som kan erbjudas den som fått fastställelse av ändrad könstillhörighet.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:42 i Ln 2015:2y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Motionärerna beskriver den process som föregår ett beslut om fastställelse av ändrad könstillhörighet som lång och komplicerad. De menar att Svenska kyrkan, genom att erbjuda en särskild ordning för välsignelse, kan hjälpa och stödja de människor som genomgår för en sådan process. I en sådan ceremoni skulle kyrkan se och bekräfta den enskilda, och därigenom visa att det ändrade könet visserligen förändrar relationen till andra människor men att inför Gud är människan den samma.

Kyrkomötets tidigare behandling

Kyrkomötets tidigare behandling av frågor om sexuell orientering rörde under många år i huvudsak homosexualitet. 2009 beslutade kyrkomötet om ändringar i kyrkoordningen, som innebär att äktenskapet kan omfatta såväl par av olika kön som par av samma kön, enligt förslaget i kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2009:6 och betänkandet G2009:2.

Kyrkomötet 2013 beslutade i enlighet med Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2013:9 att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmuntra alla stift att i möjligaste mån genomföra HBT-certifikat på arbetsplatser i Svenska kyrkan. I kyrkostyrelsens skrivelse till samma kyrkomöte, KsSkr 2013:2, redovisades att kyrkokansliet inventerat de utbildnings- och informationsmaterial som fanns inom hbtq-området samt de utbildningar som genomfördes i stift.

Motioner om utbildningsinsatser inom hbt-området behandlades i kyrkomötet såväl 2009 (Motion 2009:5, betänkande Kl 2009:9) som 2010 (Motion 2010:22, betänkande Kl 2010:2). 2010 beslutade kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmuntra stift att starta utbildningar i hbt-frågor för anställda, förtroendevalda och frivilliga.

2003 behandlade kyrkomötet två motioner med förslag om alternativa ordningar till dop, nämligen barnvälsignelse (motion 2003:51) och tacksägelse för ett barn (motion 2003:78). Gudstjänstutskottet konstaterade i sitt betänkande G 2003:5 *Alternativ till barndop* att i Svenska kyrkans ordning är dopet ett och kan inte ersättas av någon annan akt. Läronämnden konstaterade då, liksom nu, att åtskilliga riter och handlingar ”inte kan eller bör formuleras i av kyrkan antagna böcker”. Kyrkomötet beslutade att avslå de två motionerna.

Ändrad könstillhörighet

Möjligheten att ansöka om ändrad könstillhörighet har funnits sedan 1972 men har på senare år fått större uppmärksamhet genom enskildas egna berättelser. Kunskapen om olika sexuella orienteringar är dock ibland bristfällig.

Att vara transsexuell innebär en stark och bestående önskan och övertygelse om att tillhöra det andra könet. Det ska inte förväxlas med att vara transvestit, som innebär att ha ett behov av att uttrycka sig som det andra könet, oftast genom sin klädsel, men inget behov av att byta kön.

Den som upplever att han eller hon tillhör ett annat kön än det som framgår av folkbokföringen kan ansöka om fastställelse av ändrad könstillhörighet.

Lagen (Lag 1972:119) om fastställelse av könstillhörighet i vissa fall trädde i kraft den 1 juli 1972. De krav som är förbundna med en sådan fastställelse har under åren förändrats och mildrats, till exempel så att man inte längre behöver skilja sig och nu senast då kravet på att vara steriliserad togs bort från den 1 juli 2013.

Utredningen *Juridiskt kön och medicinsk könskorrigering* (SOU 2014:91) överlämnades till regeringen vid årsskiftet. Där finns förslag om förenklingar till exempel avseende registrering av kön i folkbokföringen.

G 2015:6

Välsignelse

Välsignelsen, *Herrens välsignelse*, är ett av de fasta momenten i gudstjänster och andakter enligt Svenska kyrkans ordning, men också i många människors enskilda andaktsliv.

Välsignelse kan nedkallas över människor, enskilda och grupper, över händelser och skeenden, uppgifter och sammanhang.

Vid nattvardsgudstjänster, i samband med utdelandet av nattvardsgåvorna, inbjuds den som av något skäl inte vill eller kan ta emot dessa att ändå dela gemenskapen och bli välsignad av prästen.

Svenska kyrkan har i kyrkohandboken fastställda ordningar för välsignelse över ingånget äktenskap och välsignelse över registrerat partnerskap.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:42.
--

Gudstjänstutskottet konstaterar att den process som hör samman med beslut om ändrad könstillhörighet är ett exempel på livssituationer där det finns anledning att särskilt uppmärksamma behovet av stöd från omgivningen. Behovet är idag mer allmänt känt genom media och personliga berättelser, men fortfarande gäller att en särskild utsatthet präglar tillvaron för den enskilda personen. Det är viktigt att Svenska kyrkan med pastoral omsorg och relevant kunskap kan möta de människor som finns i en sådan situation. Detta är ett ansvar som måste tas i varje lokalt sammanhang. Det handlar i första hand om att möta enskilda människor och att komma ihåg att varje situation är unik. Flera olika faktorer påverkar vad som blir viktigast i mötet.

Det finns ett stort behov av riter, men dessa måste formas i den aktuella situationen. Det är också viktigt att kunna lita på att präster och diakoner i Svenska kyrkan är utbildade för att ta ansvar i dessa sammanhang. Läronämnden påtalar i sitt yttrande att ansvaret måste tas i det enskilda sammanhanget.

För att bredda och fördjupa de erfarenheter som finns kring utformande av riter vore ett forum, till exempel på Svenska kyrkans intranät, ytterst värdefullt. Att dela erfarenheter är viktigt i sig och att erfarenheterna sprids innebär att kunskapsbasen och kompetensen i Svenska kyrkan breddas.

Med hänvisning till ovanstående resonemang föreslår Gudstjänstutskottet att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:42.

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sonja Grunselius, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Sonja Grunselius, ordförande, Sofija Pedersen Videke, Maria Johansson-Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Birger Jönsson, Ola Isacson, Torvald Johansson, Dag Sandahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Olsson, Stefan Hortlund, Gunilla Jannerstig, Martin Moberg, Lisa Tegby, Gun Alingsjö Bäck, Lena Jönsson, Göran Wass, Anders Åkerlund, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Jag delar utskottets hemställan om avslag på motion 2015:42, men menar att det i utskottets överväganden hade behövts en markering av frågans teologiska komplikationer.

Frågan om könskorrigering har behandlats av konciliet i Nicea, ett av de ekumeniska koncilier Svenska kyrkan i sitt ekumeniska engagemang brukar referera till som uttryck för den odelade Kyrkans tro. Utifrån några bibliska hållningar kanske frågan ytterligare kunde kompliceras.

Jag hade därför gärna sett att Gudstjänstutskottet skrivit att flera olika faktorer, också teologiska, påverkar vad som blir viktigt i mötet med enskilda. Trons liv är mer än psykologi och socialpsykologi.

Dag Sandahl

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:2y

**Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått
ändrad könstillhörighet**

Läronämndens yttrande över motion 2015:42

I Läronämndens yttrande Ln 2003:21y anför:

Läronämnden noterar att behovet av livstolkande riter har ökat markant. Många av dessa bör utformas kontextuellt i människors omedelbara livssituation. Av dem som är anställda i pastoral tjänst krävs lyhördhet och förmåga att gestalta meningsskapande uttryck där kyrkans tro och människors existentiella upplevelse tolkas i ritens form. Läronämnden konstaterar att åtskilliga riter och handlingar därför inte kan eller bör formuleras i av kyrkan antagna böcker.

Uppsala den 20 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.